

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Ekolojik dengenin korunması, doğaya zarar veren uygulamaların engellenmesi ve halk sağlığının güvence altına alınması demokratik ve ekolojik bir toplumun temel ilkelerindedir. Çevre Kanunu'nun 8. maddesi, çevreye zarar verecek her türlü faaliyet ve uygulamanın yasak olduğunu açıkça belirtmektedir. Ancak, Hakkâri Yüksekova 3. Piyade Tümen Komutanlığı'nın kış aylarında kullandığı fuel oilin atıklarının, kazan dairelerinin temizliği sırasında doğrudan Büyükçay Deresi'ne deşarj edildiği iddiaları ciddi bir çevresel yıkıma yol açmaktadır. Fuel oil ve diğer petrol türevi atıklar, su kaynaklarında kalıcı kirliliğe neden olmakta, suyun fiziksel ve kimyasal yapısını bozarak içme suyu kaynaklarını ve tarımsal sulamayı olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, bu tür kirleticiler sudaki oksijen seviyesini düşürerek ekosistemlerin çökmesine, sucul canlıların ölümüne ve biyolojik çeşitliliğin zarar görmesine yol açmaktadır.

Bu durum, yalnızca ekosistemi tahrip etmekle kalmayıp, Yüksekova halkının sağlığını da tehdit etmektedir. Yapılan gözlemler ve yerel yönetimlerin uyarılarına rağmen bu kirliliğe dair herhangi bir önlem alınmadığı iddia edilmektedir. İl Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Müdürlüğü'nün ve İlçe Sağlık Müdürlüğü'nün bu durumdan haberdar olduğu ancak müdahalede bulunmadığı ifade edilmektedir. Bu tür kirliliğin önlenmemesi, sadece doğaya yönelik bir ihmal değil, aynı zamanda halk sağlığına yönelik ağır bir tehdit olarak değerlendirilmelidir.

Bu tür doğa tahribatlarının, özellikle Kürtlerin çoğunlukta yaşadığı kentlerde sistematik olarak sürdürüldüğü, maden sahalarının genişletilmesi, ormansızlaştırma, su kaynaklarının kirletilmesi ve endüstriyel atıkların denetimsiz bırakılması gibi vakaların sıklıkla yaşandığı bilinmektedir. Petrol türevli atıklar ve kimyasal deşarjlar, su kaynaklarını geri dönüşü zor biçimde kirleterek biyolojik çeşitliliğe ağır zararlar vermekte ve halkın yaşam alanlarını tehdit etmektedir. Doğa ve insan haklarını ihlal eden bu uygulamalar, yalnızca ekolojik yıkıma neden olmakla kalmamakta, aynı zamanda halkın sağlığını, ekonomik geçim kaynaklarını ve kültürel alanlarını da tehdit etmektedir. Özellikle suya karışan fuel oil ve ağır metaller, toprak ve tarım alanlarını etkileyerek gıda güvenliğini de tehlikeye sokmaktadır.

Ülkenin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, çevre koruma yükümlülüklerini açıkça ortaya koymaktadır. 1972 Stockholm Çevre Konferansı Deklarasyonu, 1992 Rio Deklarasyonu, Paris İklim Anlaşması, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Ek-1 Protokolü gibi belgeler, devletlerin çevreyi koruma yükümlülüğünü ortaya koymaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin çevre kirliliği ve ekolojik yıkıma ilişkin kararlarında, devletlerin yalnızca çevreyi koruma değil, aynı zamanda halkı bilgilendirme, önleyici tedbirler alma ve ekolojik restorasyon süreçlerini yürütme yükümlülüğü olduğu da belirtilmiştir. Ayrıca, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ve Avrupa Çevre Ajansı'nın (EEA) raporları, askeri faaliyetlerin çevresel etkilerine dair kapsamlı önlemler alınmasını önermektedir.

Bu bağlamda;

1. Bakanlığınız, Hakkâri Yüksekova 3. Piyade Tümen Komutanlığı'nın fuel oil atıklarını doğrudan Büyükçay Deresi'ne deşarj ettiği iddialarına yönelik herhangi bir çevresel etki değerlendirme raporu hazırlamış mıdır?
2. Çevre Kanunu'nun 8. maddesi gereği, askeri tesislerin çevreye zarar vermemesi için özel bir izleme ve denetim mekanizması oluşturulmuş mudur?
3. Büyükçay Deresi'nde su analizleri yapılmış mıdır veya yapılacak mıdır? İnsan sağlığını tehdit eden petrol türevli kirleticiler tespit edilmiş midir? Tespit edildiyse ne tür önlemler alınmıştır?
4. Kürtlerin çoğunlukta yaşadığı kentlerde yaşanan çevre kirliliği vakaları üzerine özel bir inceleme yapılmış mıdır? Bu kentlerde yaşanan ekolojik yıkımın boyutlarına dair resmi veriler var mıdır?
5. Büyükçay Deresi'nin temizlenmesi ve ekosistemin onarılması için Bakanlığınız tarafından bir rehabilitasyon programı oluşturulmuş mudur veya ne zaman oluşturulacaktır?
6. Hakkâri Yüksekova 3. Piyade Tümen Komutanlığı'nın fuel oil atıklarının, kazan dairelerinin temizliği sırasında doğrudan Büyükçay Deresi'ne deşarj edildiği iddialarıyla ilgili olarak Bakanlığınızın yaptığı bir inceleme veya soruşturma bulunmakta mıdır? Bu tür çevresel kirliliğin ekosistem ve halk sağlığı üzerindeki etkilerini önlemek amacıyla alınan önlemler nelerdir?
7. Bölgedeki askeri tesislerin neden olduğu çevresel tahribatın, özellikle su kaynakları üzerindeki kalıcı etkilerinin halk sağlığını tehdit ettiği göz önüne alındığında, çevre koruma politikaları veya özel bir çalışma yürütülmekte midir? Bakanlığınız, bu tür etkilerin önlenmesi için nasıl bir denetim süreci uygulamaktadır?